

[Niels Andersen.]

to foregående talere give udtryk for, at vi ønsker, at lovforslaget overgår til tredje behandling uden videre udvalgsbehandling.

Helge von Rosen: Da mit partis ordfører ikke kan være til stede, skal jeg blot bemærke, at det radikale venstre er enig i, at man bør vente med at tage stilling til nedslagsreglernes tilpasning til pensionsydelse- rnes stigning og deres ophævelse fra 1970, indtil kompensationsspørgsmålet er nærmere belyst ved et forslag fra socialministeren og sagen i øvrigt kan ses i forbindelse med udskrivningsloven.

Det radikale venstre kan anbefale lovforslaget.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg vil gerne takke udvalget for det hurtige arbejde, der er gennemført med dette lovforslag, som jo har stor betydning for ligningsmyndighederne, og jeg vil gerne takke for den velvilje, man fra udvalgets side har vist over for de af mig stillede ændringsforslag, der imødekommer det synspunkt, at man ikke bestemmer sig for en ophævelse af nedslagsreglerne, før end man kender den fremtidige ordning for folke- og invalidepensionisterne. Jeg vil gerne samtidig understrege, at det naturligvis er klart, at under kildeskatte- systemet vil man ikke kunne fortsætte med de nedslagsregler, som gælder i øjeblikket, men at vi fra alle sider er indstillet på at finde en kompensationsordning.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den ændrede affattelse vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 om, at § 3 udgår, vedtoges uden afstemning, hvorved § 3 betragtedes som forkastet.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond.

(Lovforslaget (nr. 129) findes i tillæg A. sp. 2769, fremsættelsen i tidenden sp. 2495).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen: Jeg vil gerne på socialdemokratiets vegne give tilslutning til handelsministerens forslag om en ændring af loven om Danmarks erhvervsfond, og jeg vil også gerne give tilsagn om, at vi vil medvirke til et meget hurtigt arbejde, formentlig i et kommende udvalg — det bliver jeg desværre nødsaget til at sige — således at vi kan få lovforslaget igennem her i tinget hurtigst muligt. Sagen er jo den, at der i øjeblikket er mange låneansøgninger i eksportkreditrådet, og vi er vidende om, at det er nødvendigt, at vi skynder os lidt her i tinget.

Vi kan kun være tilfreds med, jeg må måske endda sige glade for, at de rammer, som vi beskæftigede os med sidste år vedrørende garanti- og kautionsforpligtelses- tilsagn, allerede er sprængt. Det er jo tegn på, at industrien fortsat ekspanderer, og det er tegn på, at industrien — synes jeg — dygtigt har udnyttet de muligheder, som bl. a. devalueringen gav grundlag for. Jeg vil gerne sige til handelsministeren i anledning af de bemærkninger, der er indeholdt i handelsministerens fremsættelse vedrørende tabene, at de forskrækker mig ikke. De er af en størrelsesorden, som jeg synes er særdeles mådeholden i forhold til de efterhånden ganske betydelige beløb, det her drejer sig om.

Men det er jo en kendsgerning, at vi har loven til revision sådan cirka et par gange om året, og derfor har jeg lyst til at stille et spørgsmål til handelsministeren, et spørgsmål, som jeg meget vel ved har været rejst

[Jørgen Peder Hansen.]

ved en tidligere behandling af denne lovgivning, nemlig om ikke det var en idé, at vi fik loven indrettet på en sådan måde, at den gav handelsministeren mulighed for at fastsætte rammerne efter forhandling med finansudvalget, i stedet for at vi tilbagevendende skal beskæftige os med det her. Jeg tror, det er et ønske hos alle partier at medvirke til at give industrien, eksportindustrien, de bedst mulige vilkår, og at vi ikke på nogen måde, fordi vi skal lovgive i de enkelte tilfælde, ønsker at komme til at lægge industrien hindringer i vejen. Derfor er jeg altså indstillet på at medvirke til en sådan ændring, og jeg vil gerne høre, om handelsministeren kunne overveje denne tanke i positiv retning. Og så vil vi ellers arbejde meget hurtigt i udvalget.

Fanger: Det konservative folkeparti vil meget gerne medvirke til gennemførelsen af dette lovforslag. Egentlig havde jeg tænkt mig muligheden af, at det kunne være gennemført uden udvalgsbehandling, men når den socialdemokratiske ordfører insisterer på det, vil jeg da ikke modsætte mig det, medmindre det er nogle spørgsmål, som han kan få svar på direkte med det samme fra handelsministeren.

Niels Andersen: Det foreliggende lovforslag om Danmarks erhvervsfond omhandler 3 punkter. Det første er af organisatorisk betydning, og den ændring, der her stilles forslag om, kan man umiddelbart tiltræde.

Det andet forslag drejer sig om garanti mod tab som følge af politiske forhold i udlandet. Loven har hidtil ikke omfattet sådanne risici, men man foreslår altså nu, at de tab, der forårsages f. eks. af uroligheder i andre lande, omfattes af den foreliggende lovgivning, og det kan vi fra venstres side tilslutte os.

Det tredje forslag er selve forhøjelsen af erhvervsfonden fra 5 milliarder kr. til 6,5 milliarder kr. Det er jo meget hurtigt, vi igen får denne lov til behandling; efter kun 3/4 års forløb skal beløbet på ny forhøjes. Det vidner jo, som det er blevet sagt her én gang, om, at dansk erhvervsliv er inde i en vældig ekspansion. Hvis man imidlertid ser nøjere på de tal, der er nævnt i

bemærkningerne, må man studse en lille smule over, at mere end halvdelen, 58 pct. af de midler, der stilles til rådighed, alene vedrører vor skibsbygningsindustri. Ikke at jeg har eller at vi fra venstres side har noget imod, at man yder denne kaution- og garantiforpligtelse over for vor skibsbygningsindustri, men det, der bliver tilbage til det øvrige industrisamfund, er jo forholdsvis lidt. Når man ser på de tab, der har været gennem de år, den pågældende lovgivning har været løbende, er de jo beskedne, særlig i betragtning af, at man vel må opfatte denne lovgivning som noget, der træder i kraft, når de almindelige bankgarantier og kautionmuligheder ikke foreligger mere; så træder Danmarks erhvervsfond til.

I betragtning af den risiko, der er, er tabene, der er forekommet, beskedne, men det, der får mig til at studse en smule, er den meget store andel af de beløb, der er stillet til rådighed, der er beslåglagt af skibsbygningsindustrien, og jeg vil gerne rette det direkte spørgsmål til handelsministeren, om der er mange erhvervsfolk i Danmark, der går forgæves til denne institution for at modtage hjælp, om man er lige så large over for andre industrigrene, som man er over for skibsbygningsindustrien.

Vi skal fra venstres side være med til at behandle dette lovforslag her på en absolut positiv måde og går ind for det, som det foreligger. For vort vedkommende er det ikke nødvendigt med nogen udvalgsbehandling, idet jeg formoder, at det spørgsmål, jeg her har stillet, kan besvares af handelsministeren med det samme.

Helge von Rosen: Det er meget opmuntrende, synes jeg, at beløbsrammen nu er ved at blive opbrugt. Bagved ligger jo en eksportforøgelse. At det især er skibsværfterne, der har behov for støtte i henhold til denne lov, er jo en historie, der stammer helt fra institutionens oprettelse i 1920'erne. Vi må også hilse det velkommen, bl. a. fordi vi jo har en betydelig værftskapacitet, og priserne er efter forlydende ikke dårlige for tiden. På den anden side er skibseksport normalt ikke det mest givtige og kan vel heller ikke påregnes at blive det i fremtiden med den store kapacitet, der findes

[Helge von Rosen.]

verden over. Jeg ville derfor finde det glædeligt, hvis man ved ydelsen af eksportkreditgarantier havde opmærksomheden særlig rettet mod den fortjeneste, en eksport kan hente hjem, eller for at sige det mere præcist, hvis man ville være velvilligt indstillet over for at støtte den risikovillige del af industrien, det vil ofte sige de unge og initiativrige. Risiko og gevinstchancer følges i reglen ad, det bør de også gøre for eksportkrediten, og man bør derfor forlange høje risikopræmier af eksportørerne, hvis risikoforholdene taler for det.

Støtten i anledning af den engelske deponeringsordning er for mig at se et lidt tvivlsomt kapitel. Den fører mig til den refleksion, om tiden ikke var inde til at give eksportgarantier også i udenlandsk valuta. Modstykket til de engelske valuta-problemer, der jo ligger bag deponeringsordningen, er nemlig bl. a., at der for tiden strømmer penge til Tyskland. Forbunds-banken vil gerne af med disse såkaldte varme penge og rediskonterer finansieringsveksler for indbyrdes handel mellem andre lande end Tyskland til en så gunstig sats, at de tyske banker i dag kan tilbyde en dansk eksportør, som vil sælge til f. eks. England, en 3 måneders D-markveksel diskonteret til 3½ pct. pro anno. Hvorfor skulle vi ikke her i landet bruge disse billige penge til vor del af finansieringen af den engelske deponering ved at udstede D-mark eksportkreditgarantier? Det kræver naturligvis særlig hjemmel på grund af, at beløbsrammen er i kroner, men vi kan måske drøfte denne tanke i udvalget.

Til udvidelsen af garantiordningen til at dække politisk risiko i andet end køberlandet har jeg ingen kommentarer ud over, at det forekommer hensigtsmæssigt.

Det radikale venstre kan tilsiige lovforslaget en velvillig behandling.

Krog Hansen: SF kan anbefale det foreliggende lovforslag. Hvis det viser sig, at der bliver nogle udestående spørgsmål, er vi villige til at drøfte dem i udvalget.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg takker for den særdeles velvillige behandling af dette lovforslag, som jo da heller

ikke er ukendt på folketingets arbejdsbord; sidste gang vi behandlede det, var i marts måned i år, så det går jo, som hr. Jørgen Peder Hansen siger, temmelig hurtigt.

I den forbindelse rejser hr. Jørgen Peder Hansen over for mig spørgsmålet, om jeg kunne tænke mig at give tilslutning til, at det fremtidigt var finansudvalget, der fastsatte beløbsrammen efter henvendelse og redegørelse fra min side. I den henseende kan jeg henvise til, at det har været mange handelsministres ønske, for det går jo hurtigt, dette her, og tallet er på sin vis et registreringstal, et tal, om hvilket man for så vidt kan sige, at jo højere det er, desto større må man sige at aktiviteten har været. Derfor glæden over at skulle forhøje — det er jo et ejendommeligt forhold. Der skal fra min side naturligvis intet som helst være at indvende derimod, det må alene være et spørgsmål for folketinget.

Hr. Niels Andersen rejser spørgsmålet om skibenes store andel i den samlede sum og spørger, om andre industrigrene går forgæves. Det vil de ikke kunne, medmindre man står oppe ved grænsen og muligvis har nogle millioner tilovers, hvor man må vælge mellem et skib eller noget andet, og det er jo folketingets opgave — indtil videre i alt fald — at sørge for, at rammen er så vid, at man ikke kommer i den situation. Derudover er det kun det enkelte projekt og dermed den risiko, der frembyder sig i, skal vi sige kronologisk rækkefølge, der har betydning. Jeg gør opmærksom på, at teknikken i det jo er, som jeg har skrevet i fremsættelsen, at langt den overvejende del af det for skibe registrerede beløb er kautionsforpligtelser over for Danmarks Skibskreditfond i forbindelse med bygning af skibe for udenlandsk regning på danske værfter.

Jeg kan heri også tage mit overgangspunkt til, hvad hr. Helge von Rosen var inde på, og hvor min enighed med taleren bliver betydelig mindre. Det er spørgsmålet, om disse skibsbygninger er så forfærdelig rentable, og om vi ikke skulle gå over til mere at betragte den fortjenstmulighed, der lå i de garantier, man gav. Det må jeg vistnok, så vidt jeg kan se, fuldstændig afvise. Det ville give en form for selektiv administration, som i den henseende ville være ukendt. Der må alene for-

[Handelsministeren.]

retningsmæssigt tages hensyn til risikomomentet, der må tages hensyn til den pågældende ansøgers egne økonomiske forhold, naturligvis også ansøgerens indtjeningssevne, men absolut ikke til en vurdering i eksportkreditrådet af fortjenesten på den enkelte forretning, man lægger frem og søger støtte til. Det andet ville slet ikke kunne forliges med arbejdsmåden eller med det i loven nedfældede omkring eksportkreditrådets virksomhed.

Med hensyn til England og deponeringsordningen skal jeg oplyse, at det som forudset har givet anledning til et vist større træk. Det er ikke registreret, man kender altså ikke det yderligere træk, men det blev jo heldigvis sådan med deponeringsordningen, at man kunne gå den praktiske vej, at den danske eksportørs bank kunne foretage den fornødne deponering hos den engelske importørs bank og føre beløbet tilbage igen efter det halve års forløb, uden at den engelske importør kom i besiddelse af dette deponeringsbeløb, således at det blev en ren bankforretning, og det har lettet meget på hele forholdet.

Endelig var hr. Helge von Rosen inde igen — og med igen mener jeg ligesom ved behandlingen forrige gang — på spørgsmålet, om man ikke skulle kunne garantere i udenlandsk valuta. Jeg må sige — med min erindring fra dengang — at i den udstrækning, det var mig muligt at forstå det, hr. Helge von Rosen sigtede til, mener jeg, at det gik ud på i realiteten, at den, der fik en dansk eksportkreditgaranti, skulle kunne vælte sin kursrisiko over på staten. Hvis det er det, og hvis det er rigtigt forstået, vil jeg gerne afvise det, for jeg synes ikke, der er rimelighed i det. Dertil kommer, at ifølge denne lov skal der registreres i danske kroner. Det tal, vi står og diskuterer i dag på 6,5 milliarder kr., er jo danske kroner. Hvordan skulle vi kunne registrere det, hvis det også omfattede garantier i fremmed valuta? Det går simpelt hen ikke. Det ville som sagt, så vidt jeg kan se, betyde, at

kursrisikoen på urimelig måde blev overtaget af staten. Der må da også være en risiko i det private erhvervsliv, når man kan få disse garantier fra staten, og jeg synes, det er en rimelig balance, man har fundet frem til.

Jørgen Peder Hansen: Jeg vil gerne takke handelsministeren for det positive svar, der blev givet på mit spørgsmål vedrørende en eventuel ændring af § 8. Denne venlige holdning over for spørgsmålet fører mig i virkeligheden til det standpunkt, at såfremt ikke andre skulle kræve udvalgsbehandling, er jeg indstillet på at ville frafalde ønsket om en udvalgsbehandling og stille mig tilfreds med, at vi ved en næstfølgende revision af denne lovgivning tager denne ændring op.

Helge von Rosen: Jeg har ikke noget imod at slutte mig til dem, der frafalder ønsket om udvalgsbehandling, hvis handelsministeren lægger vægt på det. De spørgsmål, jeg har rejst, kan jo altid behandles ved lejlighed.

Det ligger mig helt fjernt, må jeg sige til ministeren, at ville anbefale en selektiv bevillingsordning. Jeg er godt klar over, at mine ord før kunne opfattes sådan, men det var altså ikke min mening. Det, jeg pegede på som det afgørende, var, at der bag en høj risiko, hvis man handler nogenlunde sundt, ligger en høj fortjenstmargen, og til gengæld må eksportkreditrådet selvfølgelig gå ind med et højt præmiekrav — med en præmie, der virker som en opfordring til en højere fortjenstmargen, altså en overvæltning af præmien. Handelsministeriet burde efter min mening med andre ord handle på samme måde som Lloyd's forsikring, der siger, at de overtager alle risici, bare de får dem betalt. Noget lignende må være en sund forretningsmæssig disposition fra eksportkreditrådets side.

Det andet spørgsmål, hvor ministeren var betænkelig ved min filosofi, var dette med kursrisikoen, som staten ville komme til at

[Helge von Rosen.]

overtage, hvis man garanterede for f. eks. D-markveksler. Det mener jeg ikke behøver at være tilfældet. Det, jeg har tænkt på, var en garanti over for den belånende udenlandske bank, som selvfølgelig vil have garantien i D-mark; men der kan da udmærket godt være regres over for den danske eksportør for et eventuelt tab på valuta-transaktionen.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg takker hr. Jørgen Peder Hansen for det initiativ, han nys tog her fra talerstolen. Jeg skal indrømme, at der ikke er tvivl om, at denne sag efterhånden er begyndt at blive lidt hastende, for tiden går jo, og eksporten går med. Men det er som sagt et spørgsmål, jeg skal overlade til folketinget.

Til hr. Helge von Rosen vil jeg gerne sige, at hvis der nu ikke skulle blive udvalgsarbejde, tror jeg, vi skal drøfte det sidste spørgsmål ovre i handelsministeriet, så vi sikrer os, at vi i alt fald forstår hinanden. Det er lidt vanskeligt at drøfte disse meget udviklede materier her, men jeg skal gerne stille både mig selv og den fornødne sagskundskab i ministeriet til rådighed, så vi opnår den fulde forståelse af det.

Så er der spørgsmålet om Lloyd's. Lloyd's er enestående derved, at de netop følger det princip, at de tager enhver risiko, men de tager også enhver præmie. Der er eksempler, hvor en mand har villet livsforsikre sig og fået at vide, at præmien var 95 pct. om året, hvilket altså vil sige, at man ventede, han ville falde om inden så forfærdelig længe. Det er næppe et system, man inden for den organiserede kreditgaranti vil kunne gå ind for. Eksportkreditrådet skal ledes på forretningsmæssig måde, og man kunne på den anden måde meget let komme ind på at gå fra en forretningsmæssig vurdering af fordele og risici over til, skal vi sige gambling, måske lidt lotterispil: vinder han, eller vinder jeg? Dette så jeg nødig knæsat.

(Kort bemærkning).

Jørgen Peder Hansen: Den korte bemærkning skal gå ud på, at ifald der optages forhandlinger imellem hr. Helge von Rosen og handelsministeren i handelsministeriet om dette specielle problem, kunne jeg

tænke mig, at jeg fik resultatet af disse forhandlinger tilstillet i skriftlig form.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg beklager, at jeg ikke tilføjede, at jeg anså dette for at være en selvfølge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1967.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning (nr. XX) findes i tillæg B. sp. 451).

Sagen sattes til forhandling.

Poul Dam: Som det fremgår af betænkningen fra ombudsmandsudvalget, har jeg ikke uden videre ment at kunne tilslutte mig flertallets standpunkt, som jo er det traditionelle: man indstiller, at folketinget skal tage ombudsmandens beretning til efterretning. Ombudsmandsinstitutionen har nu virket i mange år og virket til almindelig tilfredshed. Det betyder imidlertid ikke, at der er grund til at lade alt gå af sig selv, at der er grund for folketinget til at undlade at beskæftige sig kritisk og velvilligt med det, som ombudsmanden udretter. Det er ikke et spørgsmål om kritik af den nuværende ombudsmand; det er først og fremmest et spørgsmål om at drage grænserne for ombudsmandens virke så nøjagtigt, som det overhovedet er muligt. Den eksisterende lov og instruksen har ganske naturligt ikke kunnet tage alle de mange forskellige problemer i betragtning, som måtte opstå hen ad vejen.

Jeg har i den beretning, som er afgivet for året 1967, hæftet mig ved to sager, hvor jeg mente at der var anledning til at drøfte, om ombudsmandens udtalelse var helt i